

НАЦІОНАЛЬНА ЕКСПЕРТНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ

РІШЕННЯ

від 20 квітня 2010 року № 3

На виконання статті 19 Закону України "Про захист суспільної моралі" та з метою визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої продукції, а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів до продукції порнографічного характеру, продукції еротичного характеру, продукції, що пропагує культ насильства та жорстокості, а також продукції, що пропагує національну та релігійну ворожнечу, неповагу до національних і релігійних святинь та ображає національну гідність, Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної моралі **вирішила**:

1. Затвердити рекомендації визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої продукції, а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів до продукції порнографічного характеру, продукції еротичного характеру, продукції, що пропагує культ насильства та жорстокості, а також продукції, що пропагує національну та релігійну ворожнечу, неповагу до національних і релігійних святинь та ображає національну гідність (додаються).

2. Направити рекомендації до Міністерства культури і туризму України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства юстиції України, Міністерства освіти України, Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Державної митної служби України, Державного комітету телебачення та радіомовлення України, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міськдержадміністрацій для використання в роботі.

**Голова Національної експертної комісії
України з питань захисту суспільної моралі**

В. В. Костицький

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Рішення Національної експертної комісії
України з питань захисту суспільної моралі
20.04.2010 № 3
протокол
від 20.04.2010 № 26-10-К**

РЕКОМЕНДАЦІЇ

**щодо визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої продукції,
а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів
до продукції порнографічного характеру**

Загальна частина

1. Рекомендації щодо визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої продукції, а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів до продукції порнографічного характеру (далі Критерії) визначають оцінку порнографії у межах державного нагляду за дотриманням вимог чинного законодавства у сфері захисту суспільної моралі.

2. Мета Критеріїв — визначення ознак продукції порнографічного характеру для проведення дослідження, запобігання суб'єктивному оцінюванню творів сексуального змісту.

3. Застосування Критеріїв передбачає встановлення відповідності інформації, що міститься у продукції сексуального характеру, визначенням, які дозволяють відокремити порнографію від інших видів продукції.

4. Визначення термінів, що використовуються у Критеріях:

— девіація (сексуальна девіація) — будь-які відхилення від норми сексуальної поведінки, незалежно від проявів і характеру, рівня вираження та етіологічних факторів;

— дитина — особа віком до 18 років;

— розбещення дітей:

а) дії фізичного характеру щодо розбещення дітей — оголення статевих органів дорослої особи у присутності дитини або статевих органів дитини та маніпуляції з ними; навчання мастурбаторним діям; вчинення у присутності дитини будь-яких сексуально-генітальних дій; схилення або примушення дітей до вчинення будь-яких сексуальних дій між собою або щодо дорослої особи тощо;

б) дії інтелектуального характеру щодо розбещення дітей — розповіді та демонстрація відвертих, натуралістичних сексуальних історій та зображень; фотографування дітей з анагенітальним акцентом; використання дітей у створенні продукції сексуального характеру;

в) продукція сексуального характеру — будь-які матеріальні або матеріалізовані об'єкти, предмети, друкована, аудіо-, відеопродукція, в тому числі реклама, повідомлення та матеріали, продукція засобів масової інформації, електронних засобів масової інформації, призначені для задоволення сексуальних потреб людини.

Особлива частина

Критерії порнографії:

1) натуралістична, самоцільна демонстрація статевих органів, природного та протиприродного статевого акту (повністю або частково введеного статевого члена в піхву, в ротову порожнину, анус, між грудних залоз, проміжність, між притиснутих стегон, під пахву, захоплення долонею руки (рук), в контакт з іншими частинами тіла тощо), сексуальних та сексуально-генітальних дій, у тому числі з використанням будь-яких предметів, з фізіологічними та анатомічними подробицями;

2) демонстрація деталізації та смакування акту статевого насильства, в яких присутня візуальна взаємодія геніталій, демонстрація статевих органів, глумління над статевими органами;

3) зображення (демонстрація) сексуальних девіацій: статевого акту групи осіб з повною або фрагментарною, частковою, неакцентованою демонстрацією взаємодії геніталій, сексу людини (людей) із твариною (тваринами) тощо; зображення (демонстрація) сексуальних дій садистської, мазохістської або садо-мазохістської спрямованості, в тому числі з використанням допоміжних предметів і пристроїв (наручників, нашійників, кляпів, масок, ланцюгів, затисків, дротів, мотузок, гарячих речовин тощо), введенням у статеві шляхи та пряму кишку сторонніх предметів, медичних інструментів; зображення (демонстрація) статевих актів з особами, які мають явні ознаки інвалідності, вад і аномалій розвитку, явно страждають на соматичні та (або) психічні захворювання; зображення (демонстрація) у ближньому ракурсі орально-генітальних та орально-анальних контактів (феліяції, кунілінгусу, римінгу); зображення (демонстрація) статевих актів з використанням продукції сексуального характеру; зображення (демонстрація) мастурбаторних дій тощо;

4) зображення, демонстрація, або опис процесу розбещення дітей;

5) створення порнографії за участю дітей (дитячої порнографії):

використання дітей, або образу дітей у створенні будь-якої продукції сексуального або еротичного характеру;

зображення (демонстрація) напівоголених, оголених дітей (або таких осіб, що типізовані як діти) в еротичному контексті;

самоцільна демонстрація (або часткова демонстрація) статевих органів дітьми (або таких осіб, що типізовані як діти);

зображення (демонстрація) будь-яких сексуальних дій з дітьми (або таких осіб, що типізовані як діти) або імітації таких дій;

зображення (демонстрація) будь-яких сексуальних дій за участю дітей (або таких осіб, що типізовані як діти) або імітації таких дій;

зображення (демонстрація) будь-яких сексуальних дій дітей з продукцією сексуального характеру та іншими предметами, які використовуються з метою сексуального збудження або для сексуального задоволення;

6) персонажі діють як знеособлені представники статі, не мають характеру й особистості, які замінені статевим темпераментом, зведені до зовнішності та/або грубо типізовані;

7) відсутність художньої цінності, та/або наукової, та/або учбової цілі створення матеріалів;

8) візуальне зображення та/або самоцільний текстовий (мовний та/або письмовий) опис статевих органів, та/або статевих актів, та/або їх імітації, у тому числі з використанням будь-яких предметів, у друкованих виданнях або об'ємних зображень з будь-якого матеріалу, що не мають художньої цінності, та/або наукової, та/або учбової цілі.

Матеріал, який досліджується, не повинен відповідати усім критеріям одразу, але повинен відповідати більш ніж одному.

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Рішення Національної експертної комісії
України з питань захисту суспільної моралі
20.04.2010 № 3**

**протокол
від 20.04.2010 № 26-10-К**

РЕКОМЕНДАЦІЇ

**щодо визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої продукції,
а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів
до продукції еротичного характеру**

Загальна частина

1. Рекомендації щодо визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої продукції, а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів до продукції еротичного характеру (далі — Критерії) визначають оцінку еротики у межах державного нагляду за дотриманням вимог чинного законодавства у сфері захисту суспільної моралі.

2. Мета Критеріїв — визначення ознак продукції еротичного характеру для проведення дослідження, запобігання суб'єктивному оцінюванню творів різного змісту.

3. Застосування Критеріїв передбачає встановлення відповідності інформації, що міститься у продукції, визначенням, які дозволяють відокремити еротичну від інших видів продукції.

Особлива частина

Критерії еротики:

1) зображення (демонстрація) напівоголених та/або оголених людей з демонстрацією лонної ділянки, сідниць, грудних залоз;

2) зображення (демонстрація) людей у сексуально-відвертій білизні, що має естетичне спрямування та відповідає фотохудожньому образу;

3) візуальне зображення сексуального акту та/або його імітації (за винятком кримінально-караних дій) на задньому плані без візуалізації взаємодії геніталій, якщо сексуальні сцени є частиною цілісного художнього образу і композиції твору, що має художню цінність, та/або наукову, та/або учбову ціль;

4) текстовий (мовний та/або письмовий) опис сексуального акту без його деталізації, якщо сексуальні сцени є частиною цілісного художнього образу і композиції твору, що має художню цінність, та/або наукову, та/або учбову ціль;

5) наявність основної сюжетної лінії твору, де показ сцен сексуальних дій є продовженням, підтвердженням глибини емоційних переживань героїв.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Національної експертної комісії
України з питань захисту суспільної моралі
20.04.2010 № 3
протокол
від 20.04.2010 № 26-10-K

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої продукції, а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів до продукції, що пропагує культ насильства та жорстокості

Загальна частина

1. Рекомендації щодо визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої продукції, а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів до продукції, що пропагує культ насильства та жорстокості (далі — Критерії).

2. Мета Критеріїв — визначення ознак продукції, що пропагує культ насильства та жорстокості для проведення дослідження, запобігання суб'єктивному оцінюванню творів такого змісту спеціалістом та виявлення порушень чинного законодавства у сфері захисту суспільної моралі.

3. Застосування Критеріїв передбачає встановлення відповідності інформації, що міститься у продукції, що пропагує культ насильства та жорстокості за визначенням, та дозволяють відокремити пропаганду культу насилля та жорстокості від інших видів продукції.

4. Визначення термінів, що використовуються у Критеріях:

Жорстокість — це властивість особистості, яка полягає у байдужості до страждань людей або ж у прагненні до їх спричинення.

Заклик до насильства та жорстокості — звертання до певної групи людей в усній, письмовій або іншій формі щодо здійснення актів насильства і жорстокості.

Культ насильства та жорстокості — надмірне звеличення творів, у яких вихваляються, видається за норму поведінки застосування грубої фізичної сили, розправа над потерпілим, катування і навіть заподіяння смерті.

Насильство — застосування (загроза застосування) сили як вияву своєї волі відносно інших. Насильство обмежує можливість дій на власний розсуд того, на кого спрямоване.

Пропаганда насильства та жорстокості — діяльність, спрямована на розповсюдження демонстрацій актів насильства і жорстокості, для впливу на громадську думку, відповідні прояви не засуджуються, а видаються за поведінку правильну і таку, яка заслуговує на наслідування, поширення.

Особлива частина

Критерії віднесення продукції до такої, що пропагує культ насильства та жорстокості

1. Наявність прямих закликів до насильства і жорстокості (письмові, друковані, або виконані в електронному вигляді, усні твори, фотозображення, рекламні сюжети, анонси, повідомлення та інше з написами, що містять такі заклики); звукозаписи, кіно- відеопродукція, інші технічні записи зображень, що рухаються (комп'ютерні ігри тощо), або сюжет твору, насичений переважною кількістю демонстрації (опису) сцен насильства та жорстокості.

2. Зображення (відтворення) насильства та жорстокості подається в ореолі позитивного відношення до нього, що спонукає до його наслідування, а не осуду.

3. Показ (опис) в натуралістичній формі нанесення фізичних пошкоджень людському тілу та будь-якій живій істоті (різані та вогнепальні рани, відтинання органів або частин тіла тощо).

4. Нагнітання жаху, з використанням художніх засобів мистецтва, або без них, смакування мук, приниження і натуралістичних подробиць страждання без ознак художньої, соціальної чи психологічної цінності твору.

5. Демонстрація (опис) фізіологічних реакцій організму на пошкодження чи біль (мученицька міміка, крики, стогін, страждання, кров, агонія тощо).

6. Натуралістична демонстрація (опис) в дії різноманітного реманенту для катування.

7. Глумління над трупами.

8. Деталізація зображення сцен суїциду.

9. Використання спеціальних професійних засобів та способів, які посилюють ефект достовірності, реалістичності, документальності насильства.

Матеріал, який досліджується, не повинен відповідати усім критеріям одразу, але повинен відповідати більш ніж одному.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Національної експертної комісії
України з питань захисту суспільної моралі
20.04.2010 № 3
протокол
від 20.04.2010 № 26-10-K

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої інформаційної продукції, а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів до продукції, що пропагує національну та релігійну ворожнечу, неповагу до національних і релігійних святинь та ображає національну гідність

Загальна частина

1. Рекомендації щодо визначення ознак віднесення друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої інформаційної продукції, а також переданих та отриманих по комунікаційних лініях повідомлень та матеріалів до продукції, що пропагує

національну та релігійну ворожнечу, неповагу до національних і релігійних святинь та ображає національну гідність (далі — Критерії) визначають оцінку продукції, що пропагує національну та релігійну ворожнечу, неповагу до національних і релігійних святинь та ображає національну гідність у межах державного нагляду за дотриманням вимог чинного законодавства у сфері захисту суспільної моралі.

2. Мета Критеріїв — визначення ознак пропаганди національної та релігійної ворожнечі, неповаги до національних і релігійних святинь та ознак образи національної гідності в друкованій, аудіовізуальній, електронній та іншій інформаційній продукції для запобігання її суб'єктивному оцінюванню при проведенні експертизи та виявленні порушень законодавства України у сфері захисту суспільної моралі.

3. Застосування Критеріїв передбачає встановлення відповідності друкованої, аудіовізуальної, електронної та іншої інформаційної продукції вимогам чинного законодавства України у сфері захисту суспільної моралі.

4. Визначення термінів, що використовуються у Критеріях:

Розпалювання національної ворожнечі — дії, спрямовані на провокування, поширення, стимулювання чи виправдання расової та національної ненависті, ксенофобії, шовінізму, антисемітизму, дискримінації за ознакою расової та національної належності.

Розпалювання ворожнечі на релігійному ґрунті — дії, спрямовані на провокування та поширення ворожнечі і ненависті на релігійному ґрунті, котрі породжують міжконфесійну нетерпимість, негативне ставлення до представників релігій, конфесій, віросповідань чи до осіб, які не сповідують ніякої релігії.

Злочин, мотивований расовою, національною та релігійною нетерпимістю, ворожнечею — вид кримінального злочину, об'єктом якого є суспільні відносини в сфері забезпечення конституційного права громадян на свободу світогляду і віросповідання.

Релігійне упередження — це заздалегідь сформована негативна думка чи ставлення до людини (людей) на основі її (їхньої) реальної чи уявної належності до певної релігії.

Особлива частина

Критерії національної та релігійної ворожнечі, неповаги до національних і релігійних святинь:

1) формування почуттів, настроїв неприязні, ворожнечі, огиди до представників інших расових, етнічних груп чи релігій, умисне приниження позитивних чи вивищення умовно негативних їх якостей;

2) провокування, поширення, стимулювання, виправдання расової ненависті, ксенофобії, українофобії, антисемітизму чи інших видів ненависті на основі нетерпимості, включаючи нетерпимість у вигляді агресивного націоналізму або етноцентризму, дискримінації і ворожості щодо національних і релігійних меншин, мігрантів та осіб з емігрантським корінням;

3) підбурювання (публічне) до вигнання за межі України чи переселення в інші регіони представників певної расової, етнічної чи релігійної належності;

4) поширення недостовірної інформації щодо расових, етнічних груп, релігій, повідомлення заздалегідь неправдивих відомостей або свідоме приховування чи перекручування певних подій або обставин із метою створення негативного уявлення про них;

5) перешкоджання звичаєвій поведінці, носінню одягу, типового для представників певної національності чи релігії, відзначенню національних і релігійних свят і обрядів, глум над належними їм місцями богослужінь або релігійних зібрань, місцями паломництва, шанованими в тій або іншій релігії;

6) наруга, заклики до знищення чи пошкодження пам'ятників, пам'яток історичної та культурної спадщини, споруд, які є релігійною чи культурною цінністю для певної національної чи релігійної групи;

7) кривдження, приниження почуття гідності та інших етнічних почуттів представників окремих релігійних громад, конфесій, напрямків;

8) дискримінація, заклики до прямого чи непрямого обмеження прав громадян у зв'язку з їхньою національною чи релігійною належністю;

9) заклики щодо надання прямих або непрямих переваг і привілеїв громадянам за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;

10) залякування заподіянням фізичної, матеріальної чи іншої шкоди особам із огляду на їх расову, етнічну, групову чи конфесійну приналежність.